

Intimitats que maten

CARLES MIRÓ

NARRATIVA

Maria Lluïsa Amorós, *Un glop de calvados*.
Columna. Barcelona, 2003.

Novella de dues dones, quadragenària l'una (Alicia) i sexagenària l'altra (Esther), veïnes i pràcticament desconegudes. L'Alicia està casada amb un marit que la ignora, viu reclosa a casa i a poc a poc troba la força per refer la seva vida des del moment de la seva joventut en què va optar per un camí que no l'ha portat enlloc. L'Esther és viuda, té un fill i un fillastre amb qui exerceix de mare castradora; pot semblar que és una senyora com una altra, passablement pesada i fantasiada, que paga un psiquiatre per tenir algú a qui explicar-li la vida; però a l'Esther, com a la seva veïna, les coses també se li van girar quan era jove: una curta història d'amor apassionat va acabar en tragèdia. Aquest fet explica que l'Esther sigui no només una senyora amb unes quantes rareses, sinó un autèntic cas patològic que *desfermarà*, en paraules de la contracoberta del llibre, "les seves pulsions més violentes". Així, el que es plantejava com una novel·la intimista i calmosa, cap a la meitat del llibre, deriva cap al *thriller*. Hi deriva, però no ho arriba a ser del tot: l'estil pausat, el gust pels detalls, la minuciositat amb què es presenta cada personatge amb la seva biografia –inclosos els secundaris–, la morositat descriptiva, no varien en cap moment. Un llibre que comença amb una mestressa de casa a qui "tot això", o sigui la rutina

del seu matrimoni, "no l'omplia prou" no fa precisament preveure que al cap de més de cent pàgines algú mori fent "olor d'ametlles amargues", però les coses van així. L'autora hauria pogut partir la novel·la en dues, com va fer Hitchcock a *Psicosi*, que, primer, és la història de la secretària que roba uns diners i fuig per anar a trobar-se amb el seu amant, i, en la segona part, es converteix en la història de terror que tothom recorda. Amorós ha decidit no partir la novel·la pel mig, mantenir sempre el mateix pas narratiu, recorrent, com fan molts guionistes, a la truculència per guanyar en amenitat, i centrar-se en la construcció dels personatges.

Maria Lluïsa Amorós ha escrit sobre dues dones

J. Abel Montagut, *Carnestoltes*.
Llibres de l'Índex. Barcelona, 2003.

Quatre contes, al primer dels quals, *Carnestoltes*, fent honor al subtítol de *novella disfressada*, s'hi inclouen tot de textos tradicionals (la majoria del *Costumari* de Joan Amades) sobre aquest festa de la disfressa i la impostura. L'autor tria el carnestoltes per representar "l'abandó voluntari de la pròpia identitat", no només ni principalment la identitat individual sinó la cultural i lingüística. Hi ha dos contes que són capítols apòcrifs del Quixot; en un el Quixot, un cop travessat l'Ebre, se sorprèn que, no havent sortit d'Espanya es parli una altra llengua que el castellà; en l'altre està a punt d'inventar l'esperanto, però és una "llengua que pertany al món dels somnis" només. En l'últim conte apareix una figura carnavalesca, una bruixa, dins d'una paràbola del consumisme (construïda amb elements que semblen trets de la pel·lícula *Lock out*, d'Antoni Padrós), en què la gent primer compra els productes, després els destrueix i els llença, finalment va a l'abocador a recollir el que hi ha llençat, ho arregla i se'n serveix. **C.M.**

Diversos autors, *El talent de les amebes i altres contes*. Cossetània. Valls, 2003.

Conjunt de tretze narracions breus d'autors diferents. La que dona títol al recull és una versió frívola i delirant del tema del doble –certament, res a veure amb la de Saramago–: un personatge masculí cada vegada que ha de prendre una decisió difícil, s'acaba duplicant. El llibre, potser per una qüestió de simetria, es tanca amb un conte sobre unes bessones que fan veure que són una sola persona per poder dedicar-se a la professió d'assassines impunement. Entremig, amb l'excepció del relat *Primer capítol*, d'evocació de la infància, tots els contes expliquen una història delirant o altra: la dels dos desconeguts que acaben copulant en un enterrament, la del marit que es ven la sogra, la dels amants que no es deixen missatges a la porta de la nevera sinó que els col·loquen al sexe de l'altre mentre dorm, la versió grotesca de la possibilitat de ser enterrats vius –que tan bé va explotar Poe– en el temps dels telèfons mòbils –naturalment, el primer que sona és el del mort– i de les incineracions, etcètera, etcètera. **C.M.**

La llibertat es troba a la presó

JUDIT BENAGES

NARRATIVA

Blanca Busquets, *Presó de neu*.
Proa. Barcelona, 2003.

Al cap de deu anys de complir condemna pel suposat assassinat de la seva dona, Jordi Codina obté un permís penitenciari que aprofita per retornar al lloc on van succeir els fets pels quals va ser acusat. A partir d'aquí comença un monòleg on barreja els records de la seva infantesa –els temps de revolta estudiantil i els primers contactes amb la Clara– amb la vida de casat i la seva posterior vida a la presó, un lloc on no importes a ningú i fins i tot et deixes d'importar a tu mateix.

Blanca Busquets va néixer a Barcelona el 1961. Ha estudiat periodisme, teatre i música i des del 1986 és guionista i realitzadora a Catalunya Ràdio. En l'actualitat és realitzadora del programa *Sempre ens quedarà París* i col·laboradora d'*El món s'acaba*, de Xavier Graset. També ha estat set anys redactora del programa de música clàssica del Canal 33 i és, des de la seva creació, locutora del programa *Hidrogen*. Ha treballat com a voluntària a la presó de Can Brians, i n'ha dirigit el cor Si Fa Sol.

A *Presó de neu*, Blanca Busquets mostra la societat benestant catalana –encapçalada per la família de la Clara– i critica el sistema penitenciari, però no oblidat d'explicar al lector les intenses relacions d'amistat que sorgeixen entre els interns. Una bella novel·la que porta cada lector a ser una petita part d'en Jordi.

UNA SUÏCIDA EN POTÈNCIA

La Clara estava malalta a causa d'un trauma infantil, però enganyava a tothom, menys al Jordi. Tenia preparat el seu suïcidi des de feia temps i un avortament li va fer precipitar les coses. Es va tirar daltabaix d'un cingle davant d'ell. Com que havia estat aparentant tota la vida que era feliç, no van tardar a culpar-lo.

Els diaris ràpidament van publicar: "Es casa amb una milionària i la mata a sang freda". El van condemnar i de mica en mica va passar d'un sentiment d'impotència –tothom pensava que l'havia matada– a comprendre que a la presó no importa si ets culpable.

Al sortir de la presó, en Jordi s'adona que la percepció que tenia sobre la vida li ha canviat. Ha comprès que, com més barrots ens posen, més lliures ens tornem. I que, quan ens deixen anar, o ens esclavitzem nosaltres mateixos o ho fan els altres.

Líriques conceptuals

LLUÍS ALPERA

POESIA

M. Rodríguez-Castelló, *Humus*.
Premi Estellés de l'Ajuntament de Burjassot. Bromera.
Alzira, 2003.

L'alt caràcter simbòlic que el poeta M. Rodríguez-Castelló confereix al seu poemari *Humus* –extret, per cert, d'uns versos de José Saramago "l'humus de l'ésser"– accentua, un cop més, el grau d'abstracció i concreció que acostuma a tenir tota la lírica d'aquest poeta alcoià.

Dividit el poemari en tres parts, l'autor desenvolupa en la primera un recital de cantates per la ciutat futura a través dels camps d'extermi –alguns amb noms propis: "amarga mort d'Europa a Sarajevo"– plens de "fantasmes erràtics" que arrossegueu les seues plagues "per la infinitud d'un terror sense veus ni paisatges".

L'ÒPTICA DE L'ABSTRACCIÓ

L'òptica de l'abstracció pren un to més pujat dins la segona part –*Ucronies*–, en què el pas del temps, la memòria de l'instant i el goig fugisser accentuen el tarannà

filosòfic i vital del poeta. Potser el mateix mot *ucronia* (que vol dir utopia històrica o construcció de la història a l'entorn de dades hipotètiques o fictícies) marca aquesta segona part del poemari mitjançant un fort lirisme abstracte resolt amb belles imatges i una estilística força original: "Lànguida s'esgola la llàgrima / de l'atzar / quan els esvalots del foc / convoquen els déus solars / i sota la volta turquesa del cel / s'obrin com flors en palaus invernals / als cimals de l'estiu / casals per a la nova llum".

La filosofia i l'alta abstracció lírica imposen de nou el seu ritme en la tercera part d'*Humus* –*Insistències en la llum*–, però el poeta treu ara més les arrels quotidianes i les anècdotes ens presenten un ésser més pròxim que permet que "les imatges es desfan com el sucre en el cafè / immemorial i oceànic de l'instant".

En definitiva, el poeta Manuel Rodríguez-Castelló amb aquest nou llibre aconsegueix una de les millors líriques conceptuals i filosòfiques de la literatura catalana actual i ens recorda, per la seua plenitud i recursos estilístics, dues altres veus de les comarques del sud-sud: Joan Valls i Emili Rodríguez Bernabeu.